

EL – HAKÎM

El-Hakîm, esma-ül hüsnâdan, buyrukları ve bütün işleri hikmetli olan, hikmet sahibi anlamına gelen bir ism-i şerifdir.

Allah'ü Teâlâ'nın buyrukları ve yasakları hep hikmetlidir, kulları için hayır ve menfaat içerir. Bu buyruklar, kanun ve yasaklar, kitap ve sünnetin yani Kuran'ın ve Resulullah'ın (s.a.v) tarifine göre ifade edilirse, ona mahsus hayır ve menfaatler husule gelir, insanlar bilmediğini öğrenir ve her an terakki eder. Fakat kitap ve sünnetinin tarifine göre ifade edilmezse menfaatler kesilir. İnsanlar dalalete dalar, saparlar.

Dikkat edilirse Allah'ın haram ettiği şeylerde insanlar için ne gibi felâketler ve afetler olduğu meydandadır. Haram ve helâli yaratan Allah'tır. Bunları işleyebilecek kudreti insanlara veren de O'dur. Bununla beraber haramı yasak, helali mubah kılan da yine Allahü Zülcelâl'dir. Bundaki hikmet imtihandır. Bu imtihanla herkes kendi kıymetini öğrenecek, insanlar da birbirlerin sadakat derecesini öğrenmiş olacaktır.

Hiç şüphesiz iman etmeliyiz ki; Allah'ın her hükmü, her işi, takdiri hikmetlidir. İnsanlar akıl ve nakil yoluyla bu hikmetlerin bir kısmını anlasalar da çoğunun sırrını, hikmetini, Mevlâ'nın bundaki muradını olduğu gibi anlayamazlar, kavrayamazlar. Ama anlayamadıkları durumlar karşısında yapabilecekleri tek şey Allah'ın Hakîm ismini görüp "Bunda da bir hikmet var ama bu bir sır. Mevlâ'nın hikmetsiz takdiri olmaz mademki, O takdir etti, bana düşen itirazsız teslimiyettir." demekten ibarettir.

Kul, bir çeşit ibadet olan tefekkür kanalı ile ibadet kasdıyla Allah'ü Teâlâ'nın bu sonsuz hikmet deryalarını düşündüğünde Kuran'ındaki, fiiliyatındaki, icraatindeki ve cümle yaratıklarındaki acaib, sırlı, hikmetli şeyleri sezebildiği kadar, görebildiği kadar imanı kuvvetlenir, nuru zindeleşir.

Meselâ bir hücreden maddesi ile mânâsı ile bir insanın var oluşu, o insanın hayatının devamı için lazım olanların yaratılmış olması, insanın ihtiyaçlarından olan gıdanın vücuda girişi, vücuda zarar verecek maddelerin dışarı atılması gibi, görülüp görülmeyen mükevvenâtın yaratılış sebepleri gibi, bir çekirdekten koskoca ağaç ve cinsine göre çeşit çeşit meyvelerin halkolması gibi, bunca mahlûkatın ayrı ayrı özellikleri ve muhtelif faydelerinin oluşu gibi velhasıl saymaya asla takat getiremeyeceğimiz bunca acaib işlerin, hikmeti sonsuz Mevlâ'nın yaratması, takdiri ile olduğuna iman edip anlamaya gayret etmeli ki; Rabbimizin azameti, kibriyası karşısında acizimizi ve fakrimizi idrak edelim ve bunca nimetleri karşısında da Rahmaniyyeti ve Rahimiyetini, lütuflarını sezip minnettar olalım. Anlayamadığı, idraklerimizin üstünde olan hadiseler karşısında da saygıyla, teslimiyetle "Rabbim sen Hakîm'sin, hikmetsiz hiçbir işin yoktur. Ne kadar bana ters gibi görünse de, muzdarip de olsam şüphesiz bunda bir hikmetinin olduğuna inanıyorum" deyip, isyandan tuğyandan kendimizi korumalıyız. Çünkü her şey bizim gönlümüze, keyfimize göre olmaz. Olmayacağını Yüce Mevlâ haber veriyor.

"Andolsun ki; sizi biraz korku ve açlık, mallardan, canlardan ve ürünlerden biraz azaltma ile deneriz. Sabredenleri müjdele."¹

"...Sizin için daha hayırlı olduğu halde bir şeyi sevmemeniz mümkündür. Sizin için daha kötü olduğu halde bir şeyi sevmeniz de mümkündür. Allah bilir, siz bilmezsiniz."²

Bu ve benzeri ayetler çoktur. Gönül, bu tür hoşlanmadığı hadiselerin hiçbirleriyle karşılaşmak istemez ama hikmete binaen bunlar ve daha pek çok arzu edilmeyen hadiselerle karşılaşmak mukadderdir.

Bu tür hadiseler bir imtihan olmakla beraber çoğu zaman da kul için pek çok hayırlar da sebebiyet verebilir. Bunların çoğunu insan anlayamaz ama bazı anladığı durumlar da olabilir. Görünüşte bir afet gibi olan ve insanı muzdarip eden nice hadiseler vardır ki; sonu hayır getirmiştir. Ve nice arzu edilen ve vasil olup sevinilen şeyler vardır ki sonu şerle neticelenmiştir.

Meselâ insan, zengin olmayı çok arzu eder. Allah da takdir eder ve yaratır, fakat çok kimselerde şahit olunduğu gibi maddî zenginlik, manevî fakirliğe sebebiyet verebilir. Eğer insan gereğinden fazla maddeye değer veriyor, mânâyı hafife alıyorsa, maazalah felakettir. Maddeye sahip oldukça mânâdan uzaklaşır, değer verdiği o varlığıyla adeta

¹ Bakara:155

² Bakara:216

cehennemi satın alır. Buna karşılık ne elemli, ne kederli insanlar da vardır ki teslimiyetleri, sabırları ile o elem verici hadiseler onlar için hem dünya hem ukbada bir saadet vesilesi olur. Velhasıl bu çok su götürür bir mevzudur.

Kul aklını kullanır, basiret gözüne Hakîm gözlüğünü takarsa rahat, huzur ve sükûn bulur ve edepli, saygılı kul olma şerefine haiz olur. Zerreden küreye, damladan deryaya canlı cansız bütün zuhuratta, arkında olduğumuz ve olmadığımız bütün hadiselerde, Kuran'ın her harfinde, cennet ve cehennemde, hayat ve memata, hayır şer cümle mahlûkta Rabb'ül âleminin Hakem, Adl ve Hakîm isimlerini görmemek mümkün değildir.

Mevlâmız cümle ümmet-i Muhammed'i esma-ül hüsnâsının tecellilerine mazhar eylesin. Bu mevzuda da bizlere anlayış idrak lutfedip adalet ve hikmet ehli olma nimeti ile de serfiraz edip tarif ettiği: "bakışı ibret, sükûtu zikir" hikmet ehli eylesin. Âmin.